

Gradska biblioteka – čuvar kulturne baštine grada i okoline

Marija Starčević

UN Agenda 2030 prepoznaje knjižnice kao ključne institucije za provođenje svih 17 ciljeva za održiv razvoj jer se bave interpretacijom i promocijom različitih pojavnih aspekata kulturne baštine. Gradska biblioteka i čitaonica Kotor ima značajnu ulogu u očuvanju i zaštiti iste, što ovdje predstavljamo kroz dvije manifestacije.

U rujnu 2018. godine, u okviru manifestacije „Dani evropske baštine“ koja za cilj ima poticanje razumijevanja zajedničke evropske prošlosti i uvažavanje različitih tradicionalnih vrijednosti, pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Crne Gore organizirali smo događaj „Tradicija umijeća spajanja“ posvećen održavanju i valorizaciji tradicionalne vještine gradnje suhozida. Događaj je započeo okruglim stolom na istoimenu temu „Tradicionalna gradnja u kamenu bez vezivnog materijala“ s domaćim sudionicima, predstavnicima udruga i organizacija koje se bave očuvanjem, obnovom i predstavljanjem kulturne baštine: KZU Napredak iz Gornje Lastve, NVO Expeditio – Centar za održivi razvoj Kotor, Planinarski klub Subra iz Herceg Novog te predstavnicom Udruge Dragodid iz Republike Hrvatske. Zalaganjem Dragodida umijeće suhozidne gradnje je u rujnu 2018. uvršteno na UNESCO-vu listu nematerijalnih dobara čovječanstva. Obnavljanje pojedinih objekata kao kulturnih dobara, kao i samo očuvanje tradicionalnog umijeća gradnje na suho, pridonose održanju ambijentalnih vrijednosti primorske sredine, kako onih blizu gradske jezgre, tako i vrijednosti u seoskom zaleđu. Ovaj način gradnje ne podrazumijeva isključivo međe, već i kuće, terasaste njeve, mostove i pješačke puteve.

U programu događaja održana je i pokazna radionica u selu Špiljari u zaleđu Kotora, kojoj su, uz sudionike okruglog stola, prisustvovali i volonteri, knjižničari i korisnici Gradske

biblioteke i čitaonice Kotor. Za ovu priliku odabran je pješački kameni put koji kroz selo vodi ka Crkvi Svetog Đorđa. U vršnom dijelu neposredno pred crkvom, obnovljena je suhomeđa, kao i nekoliko metara samog puta koji je s vremenom izgubio kamenu plašt i rubnjake, koji su ključni za stabilnost ovakvih suhozidnih konstrukcija. Pri tome došli smo i do slučajnog, ali vrlo zanimljivog otkrića – klesane spomen ploče koja je, najvjerojatnije, prvobitno pripadala položaju Renier na obližnjoj tvrđavi San Giovanni.

Jedna od misija gradske knjižnice je i poticanje i njegovanje stvaralaštva zavičajnih pisaca. Krajem prošle godine objavili smo publikaciju *Iz bokeške pjatance* autora Maša Miška Čekića, poznavatelja kulinarske vještine i promotora bokeljske kuhinje, posvećenog istraživača starih običaja i toponima. Kroz četiri poglavlja: Putevima gastronomije, Od Špiljara do Škaljkara, Iz babine stare sveske i Kad pane cukar, govori se o putevima koji čine vezu Bokelja s ostalim narodima Mediterana, o zajedničkim običajima i jelima, potom o kulturološkoj, etnografskoj i jezičnoj povijesti Kotora i okoline. Autor naglašava da se o bokeljskoj kuhinji može govoriti u sklopu šire regionalne kuhinje.

Za povijest gastronomije dragocjeni su popisi robe koja stiže brodovima i karavanima u Boku Kotorsku. Ti popisi otkrivaju da se trgovalo suhim i usoljenim mesom, raznim crnogorskim i grčkim sirevima, lojem, uljem, vinom,

Gradska biblioteka – čuvar kulturne baštine grada i okoline

sušenim tvorovima (“škorancima”) sa Skadarskog jezera, beškotom, suhim smokvama, usoljenom jeguljom i drugim namirnicama. A u Boku se uvoze, pored nekih osnovnih namirnica, i istočnjački začini poput cimeta i šafrana.

Publikacija otkriva povijesnu, kulturnu i umjetničku složenost grada Kotora, koji predstavlja točku susreta mediteranskih i balkanskih tradicija i oblikuje se kao višeslojan i višeznačan pejzaž. ■